

Про керування капіталом комерційного банку з використанням засобів нових інформаційних технологій

Керування капіталом банку є однією з найважливіших складових банківського менеджменту. Нестабільність економіки України накладає відбиток на ефективність банківської діяльності. Вона відбувається в умовах, які постійно змінюються, на неї впливають кризові явища як у фінансовій сфері нашої країни, так і за її межами. Суттєвим фактором є надзвичайне збільшення інформаційних потоків. Найбільше зростання обсягів інформації спостерігається в промисловості, торгівлі, фінансово-банківській сфері.

Перехід до ринкових відносин передбачає зростання вимог до своєчасної, достовірної, вичерпної інформації, без якої неможлива ефективна маркетингова, фінансово-кредитна, інвестиційна діяльність. Тому зростають потреби у використанні автоматизованої інформаційної технології як системно організованої для виконання завдань управління сукупності методів і засобів реалізації операцій збору, реєстрації, передачі, накопичення, пошуку, обробки та захисту інформації на базі застосування розвинутого програмного забезпечення, засобів обчислювальної техніки та зв'язку, а також способів, за допомогою яких інформація пропонується клієнтам [1, С.22-23].

Інвестиції в банківській практиці – це ресурси, вкладені банками в цінні папери підприємств, організацій, установ різних форм власності на відносно тривалий період. Основна мета банків, як інвесторів, - забезпечення збереження ресурсів, а саме: безпека вкладень, дохідність банківських інвестицій, їх ліквідність та зростання. Звідси для підвищення стабільності функціонування комерційних банків особливого значення набуває керування його капіталом.

У керуванні капіталом першочергове значення має його розмір. Це пояснюється, насамперед, тим, що НБУ встановлює обмеження на мінімальний розмір капіталу як для новостворених, так і для функціонуючих банків. Також,

розмір капіталу банку є основою для розрахунку цілого ряду нормативних показників, що використовуються для оцінки його діяльності.

Капітал банку є одним із основних гарантів його стабільності. Чим більший розмір капіталу банку, тим більш надійна його діяльність. Достатній розмір капіталу банку дозволяє уникнути неплатоспроможності за певних непередбачуваних обставин, пов'язаних із проведенням ризикованих операцій, кризовими явищами на фінансовому ринку і т.ін.

Керування капіталом банку передбачає: аналіз структури власних ресурсів банку; аналіз достатності капіталу та дотримання основних економічних нормативів; аналіз чинників, що впливають на розмір і структуру капіталу; розробку управлінських рішень для підвищення якості та розмірів використання власних коштів банку.

Згідно з Базельською угодою капітал банку поділяється на такі складові:

Основний (капітал 1-го рівня) (ОК), до якого входять:

- сплачений зареєстрований статутний капітал;
- емісійні різниці;
- резервні фонди;
- прибутки і збитки минулих років;
- прибутки і збитки минулих років, що очікують затвердження.

Основний капітал (ОК) коригується на (мінус):

- власні цінні папери в портфелі банку на продаж;
- суму нематеріальних активів;
- капіталовкладення в нематеріальні активи.

Додатковий капітал (ДК):

- загальні резерви;
- результати переоцінки основних засобів;
- результати поточного року.

При обчисленні загальної суми капіталу розмір додаткового капіталу не повинен перевищувати розміру основного капіталу.

Власний капітал банку використовується для реалізації трьох функцій: захисної, оперативної та регулюючої.

Захисна функція власного капіталу є основою і передбачає захист вкладників і кредиторів банку. Вона реалізує механізм виплати компенсації при проведенні збиткових операцій або у випадку банкрутства банку, зберігає його платоспроможність за рахунок створених резервів, сприяє продовженню діяльності банку незалежно від загрози збитків.

Основними джерелами виконання активних операцій банку є залучені кошти. Тому оперативна функція власного капіталу у забезпеченні фінансової основи діяльності банку є другорядною. Реалізуючи цю функцію, власний капітал банку забезпечує адекватну базу росту основних операцій відповідно до мети діяльності банку.

Економічний розвиток країни суттєво залежить від успішного функціонування банків. Тому регулююча функція за допомогою законів і правил, що забезпечують ефективну роботу банківської системи, дозволяє НБУ здійснювати контроль за діяльністю комерційних банків.

Основним елементом власного капіталу банку є статутний капітал. Він - організаційно-правова форма капіталу. Розмір статутного капіталу визначається засновниками банку і закріплюється в статуті. Статутний капітал формується випуском акцій (акціонерні банки) або перерахуванням пайових внесків (пайові банки). Максимальний розмір статутного капіталу законодавчо не обмежується. Однак для забезпечення стійкого становища банків НБУ встановлює його мінімальний розмір. Дотримання цієї умови є особливо актуальним у процесі виходу фінансової системи країни з кризового стану.

Керування капіталом комерційного банку - складний процес, пов'язаний як із формуванням власних ресурсів банку, так і з розміщенням їх при виконанні основних операцій. Тому необхідно опиратися на науково-обґрунтований, глибокий аналіз усіх банківських операцій з урахуванням чинників, що впливають на результати діяльності банку як у керуванні, так і за умов планування його майбутньої діяльності.

У процесі управління капіталом банку формуються дані про структуру капіталу, розраховуються основні нормативи, що характеризують капітал, і робиться висновок щодо ефективності використання капіталу, його достатності для проведення банком своїх активних операцій. Результатом є розробка менеджером банку управлінських рішень щодо проведення операцій, пов'язаних із зміною розміру та структури капіталу, а також визначення стратегічного напрямку формування та використання банком власних ресурсів.

У процесі керування капіталом банку використовуються дані бухгалтерського балансу банку і звіти про великі кредити, видані банком. Виходячи з цих даних, на першому етапі розраховуються показники, що характеризують капітал, а також визначаються ризикові активи банку і показники залучених ресурсів. Наступний етап - визначення платоспроможності банку, його основних нормативів. Отримана інформація використовується для аналізу діяльності банку, визначення відповідності результатів його діяльності до встановлених нормативів. При незадовільній оцінці розміру та структури капіталу банку і недотриманні встановлених нормативів виробляються управлінські рішення по діквідації виявлених недоліків.

Керування капіталом банку передбачає виконання логічних і розрахункових операцій із показниками, що зберігаються в базі даних банківської автоматизованої інформаційної системи. Тому керувати капіталом банку найбільш доцільно автоматизованим способом, використовуючи сучасні інструментальні засоби нових інформаційних технологій.

Мета автоматизованого керування капіталом банку полягає в оцінюванні структури капіталу і показників його достатності, а також в розробленні рекомендацій щодо удосконалення його структури та зміни його розмірів. Для цього формуються такі показники: структура власних ресурсів банку; структура ризикових активів; структура залучених ресурсів; платоспроможність банку; нормативи достатності капіталу, рефінансування, максимального розміру великих кредитів, максимального розміру депозитів, максимального розміру

залучених міжбанківських кредитів і видачі міжбанківських позик, максимального розміру купівлі акцій підприємств.

Даний перелік показників свідчить, що менеджеру для розробки рекомендацій і прийняття рішень щодо керування структурою і розміром капіталу комерційного банку необхідно проаналізувати і врахувати досить велику кількість показників, які по-різному впливають на капітал, а іноді й у протилежних напрямках. За такої ситуації менеджеру не завжди легко зорієнтуватися й прийняти обгрунтоване рішення. Вихід із такої ситуації - використання накопиченого досвіду щодо керування капіталом банку, а також одного з інструментів нових інформаційних технологій – бази знань.

База знань - це сукупність інформаційної бази (бази даних), бази правил і бази коментарів. База даних містить саме ті дані, що характеризують структуру та розмір власного капіталу банку. Інформація в базі даних накопичується з урахуванням різних ситуацій із практичної діяльності банку. База правил є сукупністю формалізованих знань фахівця з певної предметної сфери. За допомогою бази правил і бази даних провадиться аналіз набору показників, що характеризують структуру і розмір власного капіталу банку, робляться висновки, видаються рекомендації щодо керування капіталом банку. Для пояснення отриманих висновків використовують базу коментарів. Зазначимо, пояснення відбувається в термінах предметної сфери, пов'язаної з керуванням капіталом банку. Базу коментарів також використовують, щоб навчити менеджера працювати з автоматизованою інформаційною системою керування капіталом банку, а також для вивчення досвіду експертів.

Однією з важливих проблем використання бази знань є визначення відповідності між ситуацією, що склалася, та набором показників із бази даних. З цією метою використовують методи багатомірного аналізу, які дозволяють вибрати з бази даних ситуацію, найбільш близьку за значенням показників до тієї, що склалася в банку.

Використання сучасних інструментальних засобів у процесі керування капіталом комерційного банку дозволяє підвищити оперативність і

обґрунтованість управлінських рішень, які приймаються. Це сприятиме підвищенню ефективності діяльності банку, його фінансовій стабільності, підвищенню довіри з боку вкладників.

Література

1. Автоматизированные информационные технологии в экономике: Учебник / Под ред. проф. Г.А.Титоренко. – М.: Компьютер, ЮНИТИ, 1998.
2. Меджибовская Н. Некоторые аспекты автоматизации банковской деятельности. – Экономика Украины, 1998, №4.
3. Черкасов В.Е. Финансовый анализ в коммерческом банке. - М.: ИНФРА – М, 1995.

Summary.

In the article the most attention is accented on the problems of commercial bank capital management in the conditions of unstable and extraordinary growth of informative flows. Bank capital management is connected with necessity of fulfillment logical and calculation operations with data. In terms of function automated informative system in bank these data are kept in database. So task of bank capital management should be solved by automated method with use of modern tool means of new information technology. It, in particular, can be knowledge base as aggregate of information base (database), rules base and comment base.

Аннотация

В статье акцентируется внимание на проблемах управления капиталом коммерческого банка в условиях нестабильности экономики и чрезвычайного роста информационных потоков. Управление капиталом банка связано с необходимостью выполнения логических и расчетных операций с данными, которые в условиях функционирования в банке автоматизированной информационной системы хранятся в базе данных. Поэтому задачу управления капиталом банка целесообразно решать автоматизированным способом с использованием современных инструментальных средств новых информационных технологий. Это, в частности, может быть база знаний как совокупность информационной базы (базы данных), базы правил и базы комментариев.

Гончарук, Т.І. Про керування капіталом комерційного банку з використанням засобів нових інформаційних технологій [Текст] / Т.І. Гончарук, І.О. Ушакова // Вісник Української академії банківської справи. – 1999. – №. 1(6). – С. 65-67.